

У спеціалізовану вчену раду
Д 35.052.19
у Національному університеті
«Львівська політехніка»

79013, м. Львів, вул. С. Бандери, 12

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора,
Колпакова Валерія Костянтиновича на дисертаційне дослідження
Решоти Володимира Володимировича на тему
«Застосування джерел адміністративного права в судочинстві України»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 –
адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право**

Актуальність теми.

Зміни, що відбуваються в адміністративно-правовому регулюванні суспільних відносин потребують якісно нового підходу до формування теорії адміністративного права України, в основі якого є «людиноцентристська» парадигма відносин публічної адміністрації та людини. Адміністративне право України є надзвичайно динамічною галуззю права, що відображає взаємодію публічної адміністрації з особами приватного права. Це у свою чергу актуалізує проблему систематизації джерел адміністративного права з урахуванням змін у сучасній адміністративно-правовій сфері суспільних відносин.

Чітке визначення джерел адміністративного права України та їх системи дозволяє краще зрозуміти його форму, зміст та межі. У науковій літературі існують різноманітні підходи до визначення поняття та сутності джерел адміністративного права, що ускладнює їх вивчення та розуміння.

Незважаючи на те, що різні аспекти застосування джерел адміністративного права були предметом досліджень багатьох вчених, систематизація джерел цієї галузі залишається винятково важливою науково-практичною проблемою.

Важливо, що питання джерел адміністративного права розкривається дисертантом в призмі їх застосування в судочинстві України, що надає цього теоретичному дослідженню значний прикладний характер. Адже у процесі судового застосування якнайкраще розкривається проблема взаємодії окремих джерел адміністративного права між собою, заповнення прогалин у праві та колізії адміністративно-правових норм. Судове застосування джерел адміністративного права дозволило подивитися на теоретичну проблему під кутом практичної доцільності, що безумовно посилює практичну значущість дисертаційного дослідження.

Отже, не викликає жодних сумнівів, що дисертаційне дослідження Решоти Володимира Володимировича на тему «Застосування джерел адміністративного права в судочинстві України» є актуальним і своєчасним.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність із положеннями Стратегії реформування державного управління в Україні, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474/р; Пріоритетних напрямів розвитку правової науки на 2016–2020 роки, затверджених постановою Загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р. та рекомендацій Ради президентів академій наук України для ВНЗ щодо виконання досліджень за Пріоритетними науковими напрямами досліджень (п. 3.4. Політико-правові науки).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження В. В. Решоти базується на комплексному, системному підході, характеризується високим рівнем наукових узагальнень.

Дисертант використав численну кількість праць фахівців з теорії держави і права, філософії права, конституційного, адміністративного та інших галузевих юридичних наук (усього 589 найменувань). Збагачує дисертацію посилання на конкретні судові рішення, в яких розкрито проблеми застосування та співвідношення джерел адміністративного права.

У першому розділі дисертації, який має назву «Теоретико-правові засади застосування джерел адміністративного права в судочинстві України» проаналізовано основні теоретичні підходи до судового застосування джерел адміністративного права, системі їх джерел та функціям, що виконують джерела адміністративного права.

Другий розділ роботи під назвою «Судове застосування нормативно-правових актів як основних джерел адміністративного права України» висвітлює місце та значення Конституції України, законів України, підзаконних нормативно-правових актів у правозастосовній діяльності суду при вирішенні адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення, а також з'ясовує проблеми застосування в судочинстві України актів УРСР та СРСР як джерел адміністративного права.

У третьому розділі «Застосування міжнародних та європейських джерел адміністративного права в судочинстві України» розкрито питання судового застосування міжнародних договорів України та європейських джерел права у системі джерел адміністративного права України.

У четвертому розділі під назвою «Застосування актів судової влади як похідних джерел адміністративного права» обґрунтовується значення судових актів як джерел адміністративного права.

П'ятий розділ дисертації присвячений дослідженню взаємодії джерел адміністративного права, а також обґрунтуванню моделі системи джерел, які застосовують суди при розгляді та вирішенні адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення.

Дисертація характеризується чіткою логічною структурою. Всі розділи, підрозділи і пункти дисертаційного дослідження написані у відповідності до

поставленої мети і завдань наукового дослідження. Всі положення та висновки дисертації достатньо обґрунтовані, а автор продемонстрував високий рівень професійної зрілості та наукової кваліфікації.

Достовірність і новизна результатів наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Зміст дисертації загалом характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Узагальнені автором дефініції, ознаки та класифікації дозволили сформулювати власний підхід до вирішення багатьох проблем теорії джерел в адміністративному праві, а також запропонувати цілий ряд змін та доповнень до чинного законодавства щодо вдосконалення судового застосування джерел права і адміністративного зокрема.

Крім того, високий ступінь наукової обґрунтованості і достовірності результатів дослідження забезпечено використанням комплексу загально-наукових та спеціальних методів пізнання – діалектичного, індуктивного та дедуктивного, синтезу та аналізу, системно-структурного, функціонального, компаративного, історичного та історико-правового статистичного тощо.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у здійсненому комплексному теоретичному узагальненні та пропозиції шляхів вирішення важливої наукової проблеми теорії адміністративного права щодо виявлення та дослідженні нових ідей та поглядів на природу джерел адміністративного права, розробленні авторської систематизації джерел, які застосовуються судами в адміністративному судочинстві та при розгляді справ про адміністративні правопорушення.

Особливої уваги заслуговують такі положення, висновки та рекомендації, що найбільш чітко та наочно відображають положення наукової новизни дисертаційного дослідження:

а) авторське визначення джерел адміністративного права (с. 50-51 дисертації; с. 10 автореферату);

б) виокремлено похідні джерела права (деякі різновиди судових рішень) (розділ 4 дисертації), а також джерела переконливого характеру, тобто сукупність приписів рекомендаційного значення, які не є обов'язковими для судового правозастосування (підрозділ 5.1. дисертації);

в) розроблено модель системи джерел, які застосовуються судами в адміністративному судочинстві та при розгляді справ про адміністративні правопорушення (підрозділ 5.2. дисертації);

г) обґрунтовано використання термінів «джерела адміністративного права в судовому застосуванні», а також «застосування джерел адміністративного права в судочинстві» (с. 61 дисертації; с. 21 автореферату);

г) виокремлено функції джерел адміністративного права (первинні та похідні); – запропоновано ряд змін та доповнень до КАС України, КУпАП, Закону України «Про судоустрій та статус суддів» (підрозділ 5.2. дисертації).

У дисертації є чимало інших цікавих і корисних положень та висновків. Представлена наукова робота виконана здобувачем самостійно із використанням сучасних досягнень науки адміністративного права, теорії держави та права.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладені в 48 працях, з яких: три монографії (одна з них – одноосібна, два навчальних посібники (один із них одноосібний), 29 наукових статей (21 із яких опубліковано у фахових виданнях України, 8 – у наукових періодичних виданнях інших держав), а також у 14 тезах доповідей на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях.

Значення роботи для науки і практики.

Сформульовані в дисертації положення, висновки та рекомендації можуть бути використані:

– у науково-дослідній сфері – для подальшого дослідження проблемних питань із теорії адміністративного права;

– у нормотворчій роботі – при розробленні законопроекту про джерела

права, про нормативно-правові акти; при підготовці Адміністративно-деліктного кодексу; удосконаленні Кодексу адміністративного судочинства України;

– у судовому правозастосуванні – як теоретична база для судового застосування джерел адміністративного права (довідка впровадження Львівського окружного адміністративного суду від 04 вересня 2018 року № 23939/18);

– у діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування та органів професійного самоврядування – у сфері адміністративних правовідносин (довідка про впровадження юридичного управління Львівської обласної державної адміністрації від 27 серпня 2018 року № 90; довідка про впровадження Львівської обласної ради від 30 жовтня 2018 р. № 02-вих-1163); довідка про впровадження Ради адвокатів Львівської області від 16 серпня 2018 року № 97);

– у навчальному процесі – під час викладання навчальних дисциплін, а також при підготовці підручників і посібників та навчальних курсів «Адміністративне право України», «Адміністративне судочинство» (акт впровадження ПВНЗ «Львівський університет бізнесу і права» від 15 червня 2018 року № 0928); «Адміністративне право України», «Адміністративне судочинство», «Проблеми застосування адміністративними судами практики Європейського суду з прав людини», «Оскарження рішень, дій, бездіяльності контролюючих органів при здійсненні податкового контролю» (акт впровадження Львівського національного університету імені Івана Франка від 12 листопада 2018 року).

Оцінка оформлення дисертації та змісту автореферату.

Дисертація та автореферат оформлені відповідно до вимог МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньо розкритий. Зміст автореферату повністю ідентичний основним положенням дисертації.

Дисертація складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 473 сторінки, з яких 362 сторінки основного тексту. Список використаних джерел налічує 589 назв і займає 65 сторінок, додатки подано на 24 сторінках.

Критичні зауваження та побажання до дисертаційного дослідження.

Відзначаючи високий рівень дисертаційного дослідження слід зазначити, що в ньому мітяться певні спірні, неузгоджені чи не зовсім обґрунтовані положення, що можуть бути основою для наукової дискусії та подальшої розробки цієї проблематики. Зокрема:

1. Серед авторських пропозицій щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства переважають зміни та доповнення до процесуального законодавства, зокрема Кодексу адміністративного судочинства України, хоча предметом дослідження є матеріальне адміністративне право (с. 365–371 дисертації; с. 27 автореферату).

2. Основний акцент у дисертаційному дослідженні зроблений на систематизації джерел адміністративного права, натомість питанню судового застосування цих джерел приділено значно меншу увагу.

3. Не обґрунтовано у достатній мірі доцільність ухвалення окремого закону про джерела права (с. 365–367 дисертації; с. 27 автореферату).

4. Автором до судових рішень, що можуть виступати джерелами адміністративного права відносно зразкові рішення Верховного Суду, хоча цьому питанню не приділено достатньо уваги в дисертаційному дослідженні. Серед проаналізованих рішень Верховного Суду наводяться справи у сфері пенсійного забезпечення, хоча предметом дисертаційного дослідження виступають саме джерела адміністративного права України (с. 303–305 дисертації). На жаль автором не проаналізовано постанову Великої Палати Верховного Суду від 19 вересня 2018 року, яким встановлено можливість

звернення осіб до суду з позовом до територіальних органів ДМС України з вимогами видати паспорт громадянина України у формі книжечки, у зв'язку з ненаданням особою згоди на обробку персональних даних, відповідно до Положення про паспорт громадянина України, затвердженого Постановою Верховної Ради України від 26 червня 1992 року № 2503-ХІІ. На нашу думку, це судове рішення більше відноситься до досліджуваної проблематики.

5. Рисунок 4.1. і рисунок 4.2. на с. 306 містять дещо застарілу інформацію щодо даних судової статистики, які варто було б оновити з огляду на останні тенденції в судочинстві України.

Водночас, зазначені зауваження переважно мають дискусійний характер і суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Автореферат дисертації ідентичний її основним положенням і повністю відображає зміст та результати дослідження. Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Результати наукових досліджень, за якими здобувач здобув науковий ступінь кандидата наук, на захист не виносяться.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України.

Викладене дозволяє зробити висновок, що дисертаційне дослідження «Застосування джерел адміністративного права в судочинстві України» є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має суттєве значення для науки адміністративного права. За своєю актуальністю, новизною, постановкою та вирішенням проблем дослідження, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам п.п. 10, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор Решота Володимир

Володимирович – заслугове на присудження йому наукового ступеня
доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і
процес»; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

Завідувач кафедри адміністративного
та господарського права
Запорізького національного університету,
доктор юридичних наук, професор,

В.К. Колпаков

Підпис Колпакова В. К. засвідчує:

Проректор ЗНУ
з науково-педагогічної роботи

Ю.О. Каганов